

LITERATURA

- FREUDENSTEIN J. V. 1997. A monograph of *Corallorhiza*. – Harvard Papers Bot. **10**: 5–51.
- HULTÉN E. & FRIES M. 1986. Atlas of North European vascular plants North of the Tropic of Cancer **1**, s. 498, **3**, s. 969–1172. Koeltz Scientific Books, Königstein.
- MACHNIKOWSKI M. & FALTYNOWICZ W. 1982. Interesujące gatunki roślin naczyniowych rezerwatu „Las Ostrzycki” na Pojezierzu Kaszubskim. – Zesz. Nauk. Wydz. BiNoZ Uniw. Gdański, Biologia **3**: 55–61.
- MARKOWSKI R. & BULIŃSKI M. 2004. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Gdańskiego. Endangered and threatened vascular plants of Gdańskie Pomerania. – Acta Bot. Cassub., Monogr. **1**: 1–75.
- SZLACHETKO D. L. & SKAKUJ M. 1996. Storzycyki Polski. s. 248. Wyd. Sorus, Poznań.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 9–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- TOMASZ S. OLSZEWSKI, *Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Gdański, Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk; e-mail: tso@univ.gda.pl*

Przyjęto do druku: 25.05.2010 r.

Nowe stanowisko *Orchis pallens* (Orchidaceae) na Wyżynie Miechowskiej

W maju 2009 r. odnaleziono nowe stanowisko *Orchis pallens* L. Zlokalizowane jest na Wyżynie Miechowskiej w okolicach miejscowości Podleśna Wola, około 2 km na południowy-wschód od miejscowości Tunel (gm. Charsznica, woj. małopolskie). *O. pallens* rośnie tu na zboczu wzgórza o ekspozycji SWW na wysokości około 375 m n.p.m (50°25' szer. geogr. N, 20°00' dł. geogr. E). W sieci ATPOL stanowisko zlokalizowane jest w kwadracie **EF20**. Stanowisko to jest obecnie najdalej wysuniętym na północ stanowiskiem *O. pallens* w Polsce. Od stanowiska w Kalinie-Lisińcu (Fefłówka Rędziny) jest oddalone w linii prostej o 12 km.

Prawie cała populacja skupia się na powierzchni około 150 m², odnaleziono tam około 80 kwitnących i 135 wegetatywnych okazów. Poza tym obszarem znaleziono jedynie kilka osobników w odległości maksymalnie około 50 metrów. Podczas kontroli stanowiska w maju 2010 r. stwierdzono 247 okazów kwitnących oraz przynajmniej kilkadziesiąt wegetatywnych.

Zbiorowisko, w którym występuje *Orchis pallens* to płat zubożałej murawy kserotermicznej. Poniżej zamieszczono zdjęcie fitosocjologiczne wykonane na badanej powierzchni metodą BRAUN-BLANQUETA (1964) z modyfikacją SZAFERA i ZARZYCKIEGO (1972). Nazwy roślin przyjęto za MIRKIEM i in. (2002).

Data: 22.05.2007, nachylenie: 35°, ekspozycja: SWW, pokrycie w warstwach: B (krzewów) – 5%, C (roślin zielnych) – 45%, D (mszaków) – 50%, powierzchnia zdjęcia 100 m². **B:** *Cornus sanguinea* +, *Crataegus rhipidophylla* 1.1, *Frangula alnus* +, *Viburnum opulus* +; **C:** *Acer pseudoplatanus* (siewka) +, *Achillea millefolium* +, *Ajuga reptans* +, *Arrhenatherum elatius* 2.2, *Campanula rapunculoides* 1.2, *Carex digitata* +, *C. sylvatica* +, *Cephalanthera damasonium* +, *Cruciata glabra* 1.1, *Dactylis glomerata* +, *Daucus carota* +, *Euphorbia cyparissias* +, *Fragaria vesca* +, *Knautia arvensis* +, *Leontodon hispidus* 1.1, *Onobrychis viciifolia* +, ***Orchis pallens* 1.1**, *Plantago lanceolata* +, *Polygala comosa* +, *Potentilla heptaphylla* +, *Ranunculus bulbosus* +, *Sanguisorba minor* 1.1, *Taraxacum officinale* +, *Thymus glabrescens* +, *Tussilago farfara* +, *Veronica chamaedrys* +, *Vicia sepium* +.

Zagrożeniem dla nowo odkrytego stanowiska *Orchis pallens* mogą być prowadzone na sąsiadujących płatach muraw zalesienia *Pinus sylvestris*. Na murawie, w której rośnie *O. pallens* składowane są również gałęzie ze zrębów prowadzonych w sąsiadującym lesie. Zagrożeniem dla storczyków może być także zrywanie lub wykopywanie przez ludność ze względu na ich atrakcyjne kwiaty. Z uwagi na to, iż *O. pallens* jest w Polsce gatunkiem rzadkim i zagrożonym, a w opisywanej murawie występują również inne, chronione gatunki, takie jak *Cephalanthera damasonium* oraz *Aquilegia vulgaris*, nowo odkryte stanowisko powinno zostać objęte ochroną w formie użytku ekologicznego.

We florze Polski *Orchis pallens* reprezentuje element łącznikowy środkowoeuropejsko-submediterrański. W Europie Środkowej rośnie tylko w południowej części, sięgając najdalej ku północy po góry Harcu. W Polsce osiąga północno-wschodnią granicę zasięgu (ZAJĄC 1988). W Polsce *O. pallens* jest bardzo rzadkim składnikiem flory, został wpisany do „czerwonej księgi” roślin (ZAJĄC 2001) z kategorią VU oraz na „czerwoną listę” – kategoria V (ZARZYCKI & SZELĄG 2006). Znany jest z 31 stanowisk z obszaru Karpat i ich pogórza (BERNACKI i in. 2008) oraz z pojedynczego stanowiska z Wyżyny Miechowskiej (MATYJASZKIEWICZ 1990). Stanowiska w Karpatach grupują się w rejonie Pogórza Cieszyńskiego, Kotliny Żywieckiej, Beskidu Wyspowego, Pogórza Wielickiego, Kotliny Sądeckiej, Tatr oraz Pienin. Ze stanowisk w Karpatach 8 uznano za wymarłe lub zaginione (BERNACKI i in. 2008). Stanowisko na Wyżynie Miechowskiej w Kalinie-Lisińcu zostało odkryte w 1987 r. *O. pallens* występuje tu w murawach kserotermicznych *Inuletum ensifoliae* (Kozł. 1925) oraz ciepłolubnych zaroślach *Peucedano cervariae-Coryletum* (Kozł. 1925 em. Medw.-Korn. 1952) na stokach zbocza o ekspozycji południowo-zachodniej (MATYJASZKIEWICZ 1990). Liczebność populacji waha się w poszczególnych latach od kilkudziesięciu do kilkuset kwitnących okazów.

Podziękowania. Serdecznie dziękuję mojej żonie Kamili Binkiewicz za pomoc w odkryciu stanowiska oraz Panu Doc. drowi hab. Zbigniewowi Szelażowi za cenne rady przy redagowaniu niniejszej notatki.

Summary. New locality of *Orchis pallens* (Orchidaceae) in Wyżyna Miechowska Upland. *Orchis pallens* L. is a very rare species in Poland. It is classified in the group of the vulnerable taxa (V). In the year 2009, a new locality of *O. pallens* was found in Wyżyna Miechowska Upland (South-Central Poland-ATPOL grid square EF20).

LITERATURA

BERNACKI L., PACYNA A. & NEJFELD P. 2008. Storczyk błądy – *Orchis pallens* L. – W: Z. MIREK & H. PIĘKOŚ-MIRKOWA (red.), Czerwona księga Karpat polskich. Rośliny naczyniowe, s. 483–485. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.

- BRAUN-BLANQUET J. 1964. Pflanzensoziologie. Grundzüge der Vegetationskunde. 3. Aufl. s. 578. Springer Verlag, Wien.
- MATYJASZKIEWICZ M. 1990. *Orchis pallens* L. na Wyżynie Miechowskiej. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell., Pr. Bot. **21**: 141–144.
- MIREK Z., PIEKOŚ-MIRKOWA H. ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- SZAFER W. & ZARZYCKI K. 1972. Szata roślinna Polski. s. 245–248. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZAJĄC M. 1988. Materiały do atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Karpatach polskich. 9. *Orchis pallens* L. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell., Pr. Bot. **17**: 53–61.
- ZAJĄC M. 2001. *Orchis pallens* L. – Storczyk błądy. – W: R. KĄŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, s. 566–568. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 11–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

BOGUSŁAW BINKIEWICZ, Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: bbinkiewicz@poczta.fm

Przyjęto do druku: 29.07.2010 r.

Nowe stanowisko *Malaxis monophyllos* (Orchidaceae) w Ojcowskim Parku Narodowym

Z 50 gatunków reprezentujących rodzaj *Malaxis* w Europie i Polsce występuje tylko jeden *Malaxis monophyllos* (L.) Sw. (wyblin jednolistny). Gatunek ma bardzo szeroką skalę fitocenotyczną i ekologiczną. Preferuje siedliska bogate w węglan wapnia, wilgotne i świeże, zwykle o ekspozycji północnej, o różnym stopniu zacienienia. Może być także składnikiem muraw nawapiennych (SZLACHETKO & SKAKUJ 1996; BERNACKI 2008).

Stanowiska tego gatunku są rozproszone na obszarze całego kraju. Na wielu dotychczas znanych stanowiskach nie został on ostatnio potwierdzony, jednak obserwuje się jego równoczesne wkraczanie na nowe stanowiska, często powstałe lub zmienione przez człowieka (SZLACHETKO & SKAKUJ 1996).

Malaxis monophyllos podlega w Polsce ścisłej ochronie gatunkowej (ROZPORZĄDZENIE... 2004; BERNACKI 2008) i jest wpisany na czerwoną listę roślin naczyniowych w Polsce jako gatunek zagrożony – kategoria V (ZARZYCKI & SZELĄG 2006). Jest także umieszczony w „Czerwonej księdze Karpat polskich” – kategoria EN (BERNACKI 2008).

Dotychczas gatunek ten był podawany na terenie OPN tylko z dwu stanowisk znajdujących się orograficznie po prawej stronie potoku Prądnik: przy serpentynach szosy w Prądniku Czajowskim oraz z Wąwozu Jamki (MICHALIK 1978). W ostatnich latach nie udało się